

Kulturdepartementet
ku.remissvar@regeringskansliet.se
Kopia: ku.csm@regeringskansliet.se
Diarienummer: Ku2019 7 01318 / CSM

Sverigeesternas riksförbunds yttrande över betänkande SOU 2019:35, Demokrativillkor för bidrag till civilsamhället

Sverigeesternas riksförbund, REL, är en sammanslutning av ester och Estlandsvänner i Sverige. Verksamheten, som bedrivs av förbundets representantskap, styrelse, kommittéer, lokalavdelningar och anslutna föreningar (lokala föreningar), syftar till att tillvarata sverigeesternas kulturella och sociala intressen. Representantskapet är det högsta beslutande organet och består av 40 ledamöter, valda för en period av fyra år. Förbundet ställer inga villkor avseende medlemmarnas etniska tillhörighet. Arbetspråk i föreningen är dock estniska.

REL ställer sig i huvudsak positiv till utredningens förslag. Ett enhetligt demokrativillkor och en ökad tydlighet avseende förutsättningarna för statliga bidrag till civilsamhället ökar ändamålsenligheten för såväl de bidragssökande organisationerna som för de aktörer som fattar beslut om, och betalar ut, bidragen. REL ställer sig positivt till att demokrativillkoret har sin utgångspunkt i regeringsformen och fördragen om de mänskliga rättigheterna, att hanteringen likriktas och att myndigheterna får möjlighet till samverkan och utbildning. REL vill understryka vikten av att de presenterade förslagen inte får leda till att organisationernas administration ökar i sådan grad att det påverkar deras kärnverksamhet. REL föreslår därför att detta följs upp en tid efter att förslagen trätt ikraft.

Avsnitt 8.1.1. Organisationens och företrädarnas agerande: REL ställer sig i positivt till utredningens resonemang kring att en organisation som huvudregel ansvarar för sina medlemmars och medlemsföreningars agerande. REL noterar att det initialt, till dess att det utvecklats praxis på området, kommer att råda en viss oklarhet hur långt det ansvaret sträcker sig. I avvägningen av var gränsen för ansvaret går menar REL att det är viktigt att beakta begränsningarna i organisationernas reella möjlighet att informera sig om medlemmars och lokala föreningarnas förehavanden. REL delar utredningens slutats att gränsen för ansvaret måste bedömas utifrån omständigheterna i det enskilda fallet. Det bör dessutom ske en avvägning avseende vilken kontroll och arbetsbelastning som är rimlig att ålägga organisationen.

REL noterar att en organisations möjlighet att informera sig om inbjudna gästers och samarbetsorganisationers förehavanden och tidigare ställningstaganden är starkt begränsad. Mot denna bakgrund bedömer REL att det varken är rimligt eller lämpligt att ålägga en organisation ansvar för deras agerande.

Avseende förslaget om en organisations ansvar för agerandet hos externa personer som agerar i verksamheten, till exempel inbjudna föreläsare och talare, noterar REL även följande. Även om organisationen skulle anses ansvarig bör det rimligen finnas situationer där organisationen måste kunna bjuda in en person som tidigare har agerat på ett sätt som står i strid med demokrativillkoret, för att t.ex. delta i en debatt, utan att organisationen anses bryta mot demokrativillkoret. Det är av stor vikt att undvika en utveckling där organisationer i rädsla för att mista viktig finansiering avstår från att arrangera sådana evenemang som gagnar demokratin.

I bedömningen av huruvida en medlems agerande ska anses ske inom ramen för organisationens verksamhet eller i ett privat sammanhang bör beaktas att även individer med centrala och tongivande positioner inom en organisation måste ha ett utrymme att agera där de inte anses företrädare för organisationen. Motsatsen leder till orimliga konsekvenser såväl för dessa företrädare som för organisationen.

Avsnitt 8.1.4. Icke-diskriminering och alla människors lika värde: REL ställer sig bakom utredningens slutsats det inte ska anses utgöra otillåten diskriminering om en organisation t.ex. ställer upp villkor att dess medlemmar ska tillhöra en viss etnisk grupp i de fall sådan särbehandling är relevant utifrån syftet med organisationens verksamhet och förutsättningarna för att bedriva denna. Sådana villkor ska därmed inte utesluta organisationen från möjligheten att erhålla bidrag.

Avsnitt 8.2. Bevisbörda och beviskrav: REL ställer sig positivt till utredningens förslag till att placeringen av bevisbördan bör följa de gängse principerna men instämmer även i att det i praktiken innebär en svårighet för den bidragssökande organisationen att visa att man lever upp till demokratikravet, d.v.s. att visa att organisationen och dess företrädare (samt ev. samarbetsorganisationer och externa föreläsare m.m.) inte är odemokratiska. Det är därför ytterst väsentligt att bevisbördan och beviskravet i praktiken kommer att hanteras på ett sådant sätt att det inte ställer orimliga krav på organisationerna. REL delar utredningens bedömning att bevisbördan torde bli hanterlig för organisationerna om denna i realiteten kommer att innebära att en organisation i regel anses uppfylla demokrativillkoret om det inte av dess stadgar, verksamhetsberättelse e.d. framgår annat, i kombination med att organisationen själv intygar att verksamheten inte strider mot demokrativillkoret. REL delar även uppfattningen att ambitionsnivån måste sättas i relation till bidragets storlek.

Avsnitt 11. Återkallelse och återkrav: Utredningens grundförslag är att bidrag inte får lämnas till en organisation som inte uppfyller det föreslagna demokrativillkoret. Det föreslås dock ett undantag, att bidraget ändå får betalas ut om det finns särskilda skäl. Vidare föreslås att en organisation som inte uppfyller demokrativillkoret är återbetalningsskyldig och att bidraget då ska återkrävas. Det föreslås även här en undantagsregel i form av att den utbetalande myndigheten helt eller delvis får avstå från återkrav om det finns särskilda skäl. Utöver detta föreslås en reglering om återkallelse av beslut, d.v.s. att den bidragsgivande myndigheten ska besluta att bidraget helt eller delvis inte ska betalas ut om organisationen inte längre uppfyller villkoren för bidraget. REL noterar att det inte föreslås motsvarande undantag i samband med den regleringen och noterar att utredningen inte resonerar kring anledningen till detta. Ett sådant undantag torde ligga i linje med de övriga undantag som föreslås. REL noterar särskilt värdet i de bedömningsmöjligheter som de föreslagna undantagsreglerna innebär.

Detta yttrande har beslutats av REL:s ordförande Sirle Sööt efter föredragande av styrelseledamoten Liine Jaanivald. I beredningen har även styrelseledamoten Madli Wiiburg samt Representantskapets ledamöter Jaak Akker, Aho Rebas och Hain Rebas deltagit.

Stockholm 2019-10-30

Sirle Sööt

Rootsi Eestlaste Liit (REL)

Sverigeesternas Riksförbund
Wallingatan 34, 2 tr, 111 24 Stockholm
info@sverigeesterna.se
Tel +46 821 66 49 / + 46 72 519 04 80
REL org. nr. 802005-8882